

INTERVIU CU DOAMNA CARMEN GRIGORAȘ, PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI SPEHRO DIN ROMÂNIA^[1]

George Pascaru^[2]

Rezumat

Formarea și integrarea profesională a persoanelor cu handicap și schimbarea mentalității colective cu privire la această categorie vulnerabilă sunt principalele aspecte abordate în cadrul acestui interviu. Materialul prezintă activitatea Centrului REVIS din Hârlău care a fost înființat în România după un concept elvețian de economie socială. Doamna Carmen Grigoraș, președintele Asociației SPEhRO din România, trece în revistă principalele asemănări și deosebiri dintre modelul elvețian și cel românesc, cu referire la principalii actori din domeniul economiei sociale. Interviul urmărește traseul de dezvoltare al beneficiarilor care au absolvit acest centru. Integrarea socio-profesională a acestora este asigurată de un proiect de *parenaj preprofesional*, care reprezintă o noutate pentru România.

Cuvinte cheie: *integrare profesională a persoanelor cu handicap, economie socială, parenaj preprofesional*

1. Care a fost traseul de dezvoltare al Centrului REVIS din Hârlău, ca centru pilot de la înființarea sa în 2005 și până în prezent?

C.G. *Centrul de pregătire profesională „REVIS” pentru tineri cu handicap în vederea integrării socioprofesionale* este destinat tinerilor cu handicap mediu selectați în baza Pedagogiei sistemice CAM, din Centrul de Îngrijire și Asistență (C.I.A.) din Hârlău și din comunitate. Centrul are

^[1] Este o asociație nonprofit care se ocupă de ameliorarea calității vieții persoanelor cu handicap. Asociația are sediul în Iași, str. Sf Atanasie, nr. 25, tel: +40 232 311 123, +40 744 160 800, e-mail: carmengro@yahoo.de, isspedagog@yahoo.com, Facebook: ong SPEhRo

^[2] Sociolog, Asistent manager proiect în cadrul Asociației Alternative Sociale, Iași, Str. Cuza-Vodă nr. 8A, Tel.: +40 733 955 116, E-mail: gpascaru@alternativesociale.ro

acum o capacitate de 39 de locuri, fiind structurat pe patru ateliere de formare de bază: grădinărit, bucătărie, brutărie, croitorie. Beneficiarii proiectului sunt pregătiți în centru timp de 24 luni. Centrul a fost construit cu sprijinul Asociațiilor ASED și SPEhRo din Elveția și a fost donat Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din Iași (DGASPC). Centrul REVIS a fost conceput pentru a oferi mai multă autonomie persoanelor adulte cu handicap mental. Câțiva ani mai târziu DGASPC și Consiliul Județean Iași au adăugat proiectului un alt proiect care s-a lipit ca o mânășă proiectului inițial și anume o linie de panificație, unde sunt angajate persoanele cu dizabilități pregătite în atelierelor de formare profesională. În prezent Complexul REVIS este finanțat de DGASPC Iași, Consiliul Județean Iași, iar asociațiile SPEhRo Elveția și România supraveghează și ajută metodologic dezvoltarea acestuia.

2. Când a început să prindă contur activitatea de economie socială desfășurată în cadrul acestui centru? Care a fost motivul pentru care ați ales activitatea de economie socială?

C.G. Când am demarat activitatea centrului nu ne-am gândit la termenii *economie socială*, *social business* sau *social entreprise*, deși atunci a fost prima dată când am auzit despre aceste concepte prin prisma elvețiană. Atunci am cunoscut modalitatea de a vinde obiecte și/sau servicii realizate de persoanele cu handicap a căror calitate să fie competitivă, iar veniturile rezultate să se întoarcă la persoanele cu handicap implicate. Astfel, ideea de economie socială s-a născut cu pași mici și prin dezvoltarea și adaptarea treptată a conceputului pedagogic elvețian pe care l-am aplicat în România, și anume pedagogia sistemică CAM - Cerebralitate, Afectivitate și Motricitate - prin care am format peste 600 de persoane din centre de asistență socială, studenți, voluntari, reprezentanți ai unor societăți comerciale cu unități protejate, încurajând orice inițiativă de a crea ceva cu și pentru persoanele cu dizabilități.

3. Se poate afirma că Centrul Revis funcționează după modelul elvețian de economie socială? Detaliați acest model.

C.G. Da, se poate afirma că Centru REVIS funcționează după un concept elvețian de economie socială. În Elveția, 80 % dintre persoanele cu handicap desfășoară o activitate, chiar dacă aceasta este productivă sau ocupațională. Prima dată am auzit și văzut exemple de economie socială în 2005. Pentru mine era foarte clar încă de atunci acest concept, însă eram conștientă că mai este nevoie să treacă mult timp pentru ca economia socială să ajungă să se răspândească conceptual și în România. Cred că în țara noastră, economia socială nu este foarte bine înțeleasă și nici foarte bine explicată. Este foarte greu de făcut o comparație între sistemul de funcționare al centrelor de acest tip din Elveția și din România. De exemplu, conceptul elvețian presupune obligatoriu și asigurarea locuinței beneficiarilor pe lângă activitatea de formare. Pe lângă stat, în funcționarea centrelor elvețiene se implică foarte mult și familia, care este foarte responsabilizată. În cazul nostru legătura cu familia este pierdută deoarece marea majoritate a tinerilor noștri provin din centre instituționalizate încă de la o vârstă mică. Peste 90 % dintre ei nu își cunosc părinții și nici nu recunosc conceptul de mamă și tată. În Elveția am văzut că sunt fonduri care provin din comitetul de familii. Acolo sunt actori diferiți și mulți care se implică, la noi lipsesc aceste grupuri de actori sociali.

4. Cum contribuie activitățile inițiate în cadrul Centrului REVIS la dezvoltarea locală? Care este elementul inovator pe care îl aduce acesta în comunitate?

C.G. Pe lângă faptul ca Asociațiile SPEhRo din Elveția și din România au contribuit la restructurarea instituțiilor de protecție socială din România și la strategia asistenței sociale de la nivelul județului Iași, aceștia au oferit o altă perspectivă asupra persoanei cu handicap instituționalizate. Am schimbat împreună cu partenerii noștri mentalitatea generală.

Am oferit un model care cere alăturarea altor servicii de aceeași calitate și la aceleași standarde. Tot ce am creat este nou, de la implementarea conceptului de formare profesională elementară adaptată pentru persoanele adulte cu handicap până la conceptele de autonomie și autodefinire, autoevaluarea persoanei cu handicap, apartamente protejate, încurajarea calității muncii persoanelor cu handicap. Toate acestea le-am făcut după selectarea unui personal motivat, bine pregătit, responsabil, cu dorința de a aduce progres în viața persoanelor de care se ocupă.

5. Care sunt produsele realizate în atelierelor de dezvoltare ocupațională și unde sunt distribuite acestea? Cum rezistă produsele presiunii concurențiale de pe piață?

C.G. În cadrul centrului avem tineri care sunt în curs de formare în cele patru ateliere de formare profesională. Tineri care sunt în ateliere ocupaționale de olărit, de croitorie și de decorațiuni, tineri care au terminat formarea și ajută la atelierelor existente și tineri selectați în cadrul unui proiect de ajutor preprofesional numit *parenaj preprofesional* susținut financiar de SPEhRo din Elveția. În cadrul proiectului de parenaj preprofesional avem persoane cu handicap, beneficiari ai formării în atelierul de grădinărit care au fost angajate de DGASPC Iași chiar în cadrul complexului REVIS. Pe lângă aceștia avem persoane formate în atelierul de brutărie (10) care acum sunt salariate de câteva luni în atelierul de panificație și produc pâine pentru Centrele de Asistență Socială din Hârlău. Salariile acestora sunt asigurate în cadrul proiectului. În brutăria Centrului REVIS se produce pâine sănătoasă, ecologică, fără aditivi sau conservați. Pe lângă aceasta, avem un stand expozițional la Iulius Mall în Iași, unde expunem în funcție de sezon obiecte de calitate realizate de persoanele cu dizabilități. Raportându-ne la anul 2005, când în cadrul atelierului de croitorie realizam obiecte de 100 de lei, acum putem realiza obiecte de 1000 de lei. Nu este un pas suficient de mare ca să ne întreținem. La început ne doream ca beneficiarii să distingă culorile, ațele, formele. În 2005 nici nu visam că am putea ajunge la produsul finit, că am putea să-l vindem. Evoluția beneficiarilor a fost

spectaculoasă. De atunci și mentalitatea comunității s-a schimbat foarte mult, acum nu mai sunt atât de reticenți față de produsele realizate în centru. La fel și în cazul brutăriei, în patru luni am ajuns să producem 360 de pâini într-o zi, ceea ce este un lucru mare. Poate peste câțiva ani vom vorbi de profit. În prezent, ne interesează foarte mult latura socială și mai puțin latura economică, mai puțin business-ul, așa am înțeles noi economia socială. Punem persoana în centrul acestei întreprinderi sociale, iar din micul profit care se obține uneori se cumpără materia primă pentru ateliere.

6. Credeți că asigurarea locuinței beneficiarilor, pe lângă nevoia de formare și dezvoltare profesională este o condiție esențială pentru ca activitatea de economie socială a centrului să fie funcțională?

C.G. Având în vedere tipul de beneficiari cu care lucrăm a fost imperios necesar să oferim și aceste locuințe protejate. La început aceștia veneau la noi la centru, îi formam, apoi se întorceau seara în Centrul de Îngrijire și Asistență Hârlău și astfel progresul era anevoios și formarea noastră nu aducea rezultatele scontate. Când am construit locuințele protejate beneficiarii s-au mutat acolo și am început să obținem rezultate mai bune. În aceste locuințe beneficiarul își formează abilități de viață, de a se autoîngriji, autogospodări. Mândri de a locui în astfel de locuințe îi motivează să se dezvolte. Se simt egali și răspund în același fel.

7. Care este rata de integrare socioprofesională a beneficiarilor care termină formarea în acest centru?

C.G. Este destul de greu pentru beneficiarii care termină formarea în cele 24 de luni în acest centru să își găsească un loc de muncă, mai ales în contextul actualei crize economice. Sponsorii elvețieni au găsit o posibilitate prin care să îi ajute pe acești tineri. În cadrul unui proiect de *parenaj preprofesional* are loc sprijinirea/stimularea financiară a unui grup de persoane cu dizabilități care au făcut formarea în Centru REVIS.

Aceștia sunt ajutați să se integreze în anumite activități în unități private sau de stat conform pregătirii lor anterioare. Avem nouă tineri care primesc un salariu sub forma unei donații în timp ce ei fac activități de voluntariat în cadrul unei instituții de stat sau a unei societăți private. Astfel, persoanele cu handicap sunt lăsate să demonstreze că au abilități, că pot să se descurce ca orice angajat normal. Noi le asigurăm mica soldă în timp ce beneficiarul prestează servicii pentru instituția care a acceptat să integreze în muncă aceste persoane. Susținem persoanele cu handicap timp de doi ani ca în eventualitatea în care instituția va fi mulțumită de serviciile acestora să îi angajeze. Activitățile se desfășoară în diferite locații, precum: o societate de alimentație publică, primărie, o societate de modă, unde execută diferite activități de ambalare sau curățenie, descărcat, încărcat, triere deșeuri, sortare etc.

8. Credeți că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați? Puteți menționa alte locuri/lucruri în care statul ar trebui să intervină pentru a sprijini economia socială?

C.G. Statul ar trebui să intervină la Legea sponsorizării, care să motiveze oamenii să doneze și să vină în întâmpinarea organizațiilor neguvernamentale. În domeniul economiei sociale trebuie prezentate modelele de bună practică, create grupuri de lucru, efectuate vizite la aceste centre model. Atunci ar fi mai ușor. Am văzut că se încearcă aceste discuții pe plan zonal între instituții și ONG-uri dar să vedem ce rezultate vor avea aceste schimburi de idei, experiențe etc. Formele organizaționale ale economiei sociale în marea lor diversitate ar putea prelua în timp o bună parte din obligațiile de protecție și asistență socială ale statului, ajutând, astfel, politicile de incluziune socială ale persoanelor și grupurilor vulnerabile. Cred ca aici ar trebui sa existe o încurajare și parteneriate mai puternice.

9. Care sunt cele mai mari obstacole pe care le întâmpinați în desfășurarea, dezvoltarea și menținerea funcționării centrului?

C.G. Lipsa de comunicare cu potențialii parteneri care ar putea interveni: ONG-uri, societăți comerciale care să folosească/solicite produsele realizate în centrul nostru. Aici avem și noi mult de lucru pentru a ne putea construi o vizibilitate mai mare. Mentalitatea românească încă nu este pregătită să abordeze corect și constructiv persoana cu handicap. Am primit multe răspunsuri negative, dar nu înseamnă că ne-am descurajat, pentru că au fost și mulți pași extrem de bine făcuți și plini de succes. Orașul Hârlău este un oraș mic, unde lipsește o piață de desfacere a produselor de acest tip. Nu știu dacă acest centru ar putea să se întrețină singur din produsele pe care le produce. Poate în viitor, printr-o legislație potrivită sperăm să avem profit, iar în ceea ce privește ideile, nu ducem deloc lipsă. Când ești pus în situația de autofinanțare ideile îți vin mai ușor. Momentan, urmărim formarea și, pe cât posibil, incluziunea socială a persoanelor formate.

10. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere a Centrului REVIS? Ce planuri de viitor aveți?

C.G. Ne gândim să realizăm apartamente/locuințe protejate în Iași pentru că în acest fel am putea găsi mai multe locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc acest centru. Totodată, ne gândim la organizarea de ateliere/unități protejate care să funcționeze ca niște unități economice, de întreprindere socială. Extinderea noastră depinde și de finanțările pe care le vom accesa. Vom căuta sponsori, parteneri, vom aplica pentru noi proiecte, vom căuta și alte oportunități. Ne gândim mult la studenții care ar trebui să învețe din experiența noastră. Recent am gândit un mic proiect de înființare a unui centru de călcat rufe pentru persoanele care nu au timp pentru o astfel de activitate, gestionat desigur de persoane cu dizabilități. Vom vedea ce vor spune și partenerii noștri.